

Uygulamalı Kronik Yara Bakım Kursu

Diyabetik Ayak Yarasına
Endokrinolojik Yaklaşım
Oturumu

Kronik Yarada Beslenme, Metabolik Kontrol, Yara İzlemi ve Yara Açılmasının Önlenmesi

Dr. Mahmut APAYDIN

Haziran 2026/ Afyonkarahisar

Çıkar Çatışması Beyanı

Bağımsız ve Tarafsız Sunum

Bağımsızlık ve Tarafsızlık

Bu sunum, herhangi bir kişi, kurum veya kuruluşla finansal veya ticari bir ilişki içermemektedir.

Açık Beyan

İçeriğin oluşturulmasında çıkar çatışmasına yol açabilecek herhangi bir unsur bulunmamaktadır.

Ana Kaynaklar

IWGDF/ IDSA	<i>International Working Group on the Diabetic Foot/ Infectious Diseases Society of America</i> Guidelines on the diagnosis and treatment of diabetes-related foot infections, 2023
ADA	<i>American Diabetes Association</i> Standards of Medical Care in Diabetes — 2025. Diabetes Care 2025; 48 (Suppl. 1)
TEMĐ	<i>Türkiye Endokrinoloji ve Metabolizma Derneđi</i> Diyabetes Mellitus ve Komplikasyonlarının Tanı, Tedavi ve İzlem Klavuzu, 2026
ESPEN	<i>European Society for Clinical Nutrition and Metabolism</i> ESPEN Clinical Nutrition and Hydration in Geriatrics (2022); ESPEN Practical Guideline: Nutritional Support for Polymorbid Medical Inpatients (2023)
Ulusal Uzlaş Raporu	<i>Klimik Dergisi 2024; 37(1): 1-43</i> Diyabetik Ayak Yarası ve İnfeksiyonunun Tanısı, Tedavisi, Önlenmesi ve Rehabilitasyonu: Ulusal Uzlaş Raporu, 2024
IDF	<i>International Diabetes Federation</i> IDF Diabetes Atlas, 11th Edition, 2025. Brussels, Belgium

Nöropati: Sıcak yüzeye teması hasta hissetmedi

HbA1c %10.2: Kronik hiperglisemi —
kollajen sentezi ve anjiogenez bozuk

ABI 0.72: PAH — yara yatağı hipoksik, iyileşme yavaş

Albümin 2.8 g/dL: Malnütrisyon lehine ek bir bulgudur.
granülasyon doku oluşumu yetersiz olmaktadır

Sıcak yüzeye temas sonrası bilateral plantar bölgede termal yanık yarası gelişen olgu...

DAÜ; diyabetli bir bireyde ayak bileği seviyesinin altında yer alan- epidermisi en azından dermisin bir kısmını içerecek şekilde deri bütünlüğünün bozulduğu yaradır.

Neden Bu Kadar Önemli?

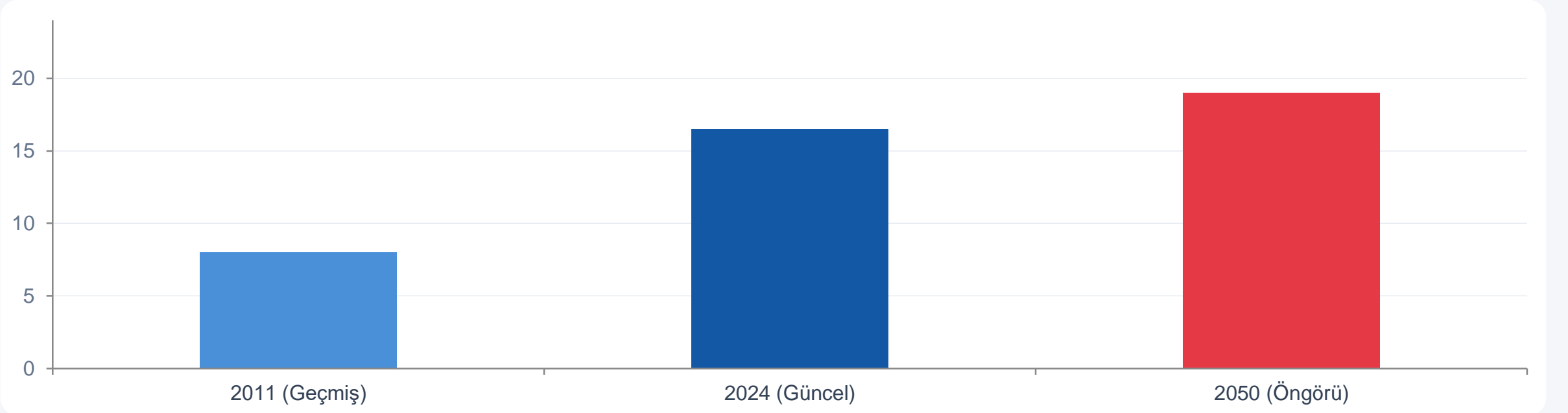
EPİDEMİYOLOJİ

Diyabet Prevalansı Türkiye: 2011 → 2024 → 2050

%8.0

%16.5

%19.0

Neden Önemli? — Epidemiyoloji

%19–34

Diyabetli hastanın yaşam boyu
DAÜ geliştirme riski

IWGDF 2023 · Diabetes Care 2023

%20

DAÜ hastasının yaşam boyu
alt ekstremitte amputasyonu riski

Diabetes Care 2023 (McDermott et al.)

~%40

DAÜ hastasının
1 yıl içinde nüks riski

IWGDF 2023

%40–50

DAÜ hastasında
5 yıllık mortalite

Jupiter DC et al. The impact of foot ulceration and amputation on mortality in diabetic patients.. Int Wound J. 2016/ Diabetes Care 2023 (McDermott et al.)

Her

20-30 saniyede

dünyada bir uzuv kaybediliyor.

Tüm amputasyonların %80'i önlenebilir nedenlerle gerçekleşir —

Erken müdahale ve multidisipliner yaklaşım tedavi başarısının belirleyicileridir. (IWGDF Practical Guidelines 2023)

Multidisipliner Ekip Kompozisyonu

>25

farklı
sağlık
profesyoneli

IWGDF 2023

Endokrinolog

Dahiliye Uzmanı

Vasküler Cerrah

Ortopedi Uzmanı

Plastik Cerrah

Podolog

Enfeksiyon Hast. Uzmanı

Mikrobiyoloji Uzmanı

Radyoloji Uzmanı

Nükleer Tıp Uzmanı

Dermatoloji Uzmanı

Psikolog

Diyabet Hemşiresi

Yara Bakım Hemşiresi

Diyetisyen

Fizyoterapist

Ortezist / Protezist

Sosyal Hizmet Uzmanı

Bu Sunumda Neleri Ele Alacağız?

01

Metabolik Kontrol

Metabolik hedefler, antidiyabetik ilaç seçimi

02

Beslenme Desteği

Yara iyileşmesinde nütrisyonun rolü, enerji-protein alım hedefleri, mikronütrient eksikliklerinin etkisi

03

Yara İzlemi

Klinik takip parametreleri, tanısal araçların kullanımı, vasküler değerlendirme, sınıflandırmalar

04

Yara Açılmasının Önlenmesi

Offloading, terapötik ayakkabı, hasta eğitimi, multidisipliner takip

Vaka —

73 yasinda, Erkek

VKI: 24 kg/m²

Tanı: Tip 2 DM — 20 yıl; Hipertansiyon — 14 yıl; KBH (Evre 3a) — 5 yıl

Antidiyabetik İlaçlar: Empagliflozin 10 mg tb 1x1; Metformin 1000 mg 2x1; Bazal İnsülin (U300 İnsülin Glargin)

Laboratuvar: HbA1c %10.2 eGFR: 47 ml/dk

Hiperглиsemi: Yara İyileşmesinin Düşmanı

Nötrofil Disfonksiyonu

Kronik hiperглиsemi nötrofil kemotaksisi ve fagositozunu bozar; enfeksiyon riski artar

Kollajen Sentezi Bozukluğu

İleri glikolizasyon son ürünleri (AGE) kollajen çapraz bağlanmasını engeller; doku dayanıklılığı azalır

Anjiogenez İnhibisyonu

Hiperглиsemi VEGF sinyal yolunu baskılar; yara yatağında yeni damar oluşumu gecikir

Periferik Nöropati Kötüleşmesi

Kronik hiperглиsemi nöropatiyi hızlandırır; basınç hissi azalır, yeni yara oluşum riski artar

x2-3

Akut hiperглиsemi (>200 mg/dL) enfeksiyon riskini 2-3 kat artırır

Klinik Mesaj

Yara bakımında glisemik kontrol, kritiktir.

% HbA1c ve Yara İyileşmesi:

HER %1 HbA1C ARTIŞI

Yara alanı iyileşme hızında

0.028 cm²/gün azalma

(istatistiksel olarak anlamlı)

Gözlemsel verilerde **daha düşük HbA1c**, diyabetik ayak ülserlerinde **daha hızlı yara kapanmasıyla** doğrudan ilişkilidir.

K

Christman AL et al. HemoglobinA1c predicts healing rate in diabetic wounds. *Journal of Investigative Dermatology*, 131(10):2121–2127, 2011. doi:10.1038/jid.2011.176

MAKALE LİNKİ

[https://www.jidonline.org/article/50022-202X\(15\)35054-5/fulltext](https://www.jidonline.org/article/50022-202X(15)35054-5/fulltext)

Glisemik Kontrol Hedefleri

HBA1C HEDEFİ (GENEL)

<%7.0-7.5

Aktif DAÜ hastasında bireyselleştirilen hedef

ADA 2024, TEMD 2024

HBA1C (YAŞLI/ KIRILGAN)

%8.0–8.5

Hipoglisemi riski yüksek, sınırlı yaşam beklentisi olan hastalarda

ADA 2024 Geriatri Kilavuzu

HİPOGLİSEMI

<70 mg/dL

Hipoglisemi de yara iyileşmesini olumsuz etkiler

ADA 2024

AÇLIK KAN ŞEKERİ

<130 mg/dL

Yatan hastalarda hedef; yoğun insülin protokolü

INGLOBE Protokolü, 2020

TOKLUK KAN ŞEKERİ

<180 mg/dL

Postprandiyal pik kontrolü; CGM ile izlem önerilir

INGLOBE Protokolü, 2020

İNSÜLİN İNFÜZYONU

140– 180 mg/dl

kritik hasta / perioperatif dönem hedefi

ADA Kilavuzu

Sürekli Glukoz İzlemi (CGM): Yatan DAÜ hastasında glisemik dalgalanmaları tespit etmek için giderek artan kanıt desteği

Hedef bireyselleştirilmeli: Komorbidite, hipoglisemi farkındalığı, yaş ve yaşam beklentisi göz önüne alınmalı

Glisemik Kontrol — İnsülin & Antidiyabetik İlaç Seçimi

Durum	Tercih	Gerekçe
Aktif yara varlığı + hastane yatışı	Bazal-bolus insülin	Güvenli- hızlı glisemik kontrol- titre edilebilir
SGLT2 inhibitörleri	KESELİM	DKA + enfeksiyon riski ↑ ⚠️
GLP-1 RA	Sürdürülebilir	Yara iyileşmesine nötr- bulantı- kusma ⚠️ kilo kaybı, KV koruma etkisi
Metformin (eGFR > 45 ml/dk)	Devam edilebilir, Kontrast madde- cerrahi öncesi ve şiddetli enfeksiyon varlığında kesilmelidir	Laktik asidozis riski ⚠️ vit B12 takibini unutma
Ayaktan, stabil hasta	Bireyselleştir	HbA1c hedefini gözden geçir

Orta- ağır enfeksiyon, hastane yatışı, cerrahi planlanan veya DKA riski olan aktif DAÜ hastalarında

SGLT2 inhibitörlerinin geçici olarak kesilmesi düşünülmelidir.”

ADA Standards of Care in Diabetes 2025

Metabolik Kontrol — Komorbiditelerin Yönetimi

📌 Lipid Kontrolü

LDL- kolesterol <70 mg/dL

Endotelial fonksiyon korunur

ESC/EASD 2023

📌 Tiroid Fonksiyonu

Hipotiroidi → yara iyileşmesi belirgin yavaşlar

DAÜ tanılı tüm diyabetiklerde TSH kontrolü

Kılavuz önerisi: rutin değerlendirme

📌 Anemi

Hb <10 g/dL → doku oksijenasyonu ↓

📌 Renal Fonksiyon

eGFR <30 ml/dk → yara iyileşmesi dramatik bozulur

📌 Kan Basıncı

Hedef KB <130/80 mmHg

Mikrovasküler korunma sağlar

ACE-i veya ARB → tercih edilir

Klinik Vaka — Tartışma

Tartışma Soruları

- ? Hangi ilaçları hemen kesersiniz, hangilerini devam edersiniz?
- ? Glisemik hedefiniz nedir? İnsülin protokolü nasıl düzenlenir?

Endokrinolojik Yaklaşım — Temel Adımlar

- Empagliflozin- Kesildi (DKA riski + aktif enfeksiyon varlığı nedeniyle)
- Metformin- Kesildi (eGFR düşük + kontrast nefropati riski VAR; (KBH Evre 3a)
- Bazal- bolus insülin başlandı. Hedef AKŞ <130, TKŞ <180 mg/dL. CGM ile yakın Takip planlandı.

Malnütrisyon: Sessiz Bir Engel

Yara iyileşmesi yüksek enerji ve protein gerektiren bir süreçtir. Malnütrisyon bu süreci sessizce sabote eder.

- ◆ **Rutin nütrisyon taraması yapın:** Tüm DAÜ hastalarında ilk 24 saatte uygulanmalı (ESPEN, IWGDF önerisi)
- ◆ **Diyetisyen konsültasyonu:** Beslenme uzmanı liderliğindeki müdahaleler hastane yatış süresini kısaltır, klinik başarısızlık oranını azaltır
- ◆ **Malnütrisyon + DAÜ birlikteliği:** Enfeksiyon riskini artırır, granülasyon dokusunu geciktirir, yara kapanma hızını düşürür

Beslenme değerlendirmesi DAÜ yönetiminin ayrılmaz bir parçasıdır — "gözle görülmez" malnütrisyonu atlamamak için standart protokol şarttır.

Malnutrisyon Taraması

NRS-2002

Hastanede yatan DAÜ hastası için

MUST - MNA

Ayaktan hastalar

GLIM

Global Leadership Initiative on Malnutrition

Standart Aktif Yara

30–35

kcal/kg/gün

Obezite (BMI >30 kg/m²)

25–30

kcal/kg/gün

Protein İhtiyacı — Yara İçin En Kritik Makronutrient

Standart Diyabetik

0.8 g/kg/gün

(genel öneri)

Aktif Yaralı (ESPEN)

1.2–1.5 g/kg/gün

Standartın yaklaşık 2 katı!

Ağır Yara / Enfeksiyon

1.5–2.0 g/kg/gün

yakından izle

Renal Yetmezlik

Bireyselleştir

Nefroloji ile birlikte

Pratik Nütrisyon Hedefleri- Kanıt Düzeyi

Parametre	Hedef / Doz	Kanıt Düzeyi	Kaynak
Enerji	30–35 kcal/kg/gün	Güçlü	ESPEN
Protein	1.2–1.5 g/kg/gün; (renal yetmezlik varlığında dikkat edilmeli)	Güçlü	ESPEN
Arginin + Prolin + Glutamin +HMB	Yara iyileşmesini destekler; özellikle cerrahi sonrası	Orta	Basiri et al., 2020
C vitamini- A vitamini	Eksikliği kollajen sentezi ve re-epitelizasyonu geciktirir	Düşük-Orta	Kurian et al., 2024
Çinko/ Mg/ Se/ Demir	DAÜ hastalarında kontrol grubuna kıyasla anlamlı düşük	Düşük	Kurian et al., 2024

  D Vitamini immünomodülasyon, antimikrobiyal peptid üretimi için gereklidir ✓ 25(OH)D < 20 ng/mL → replasman

TEM 2026

Beslenme — Mikronutrientler: "Yara Vitaminleri"

Çinko

Kollajen sentezi, immünite, hücre proliferasyonu

✓ Eksiklik doğrulanırsa 8–12 hafta replasman

ESPEN 2023

C Vitamini

Hidroksiprolin sentezi, antioksidan savunma

✓ Eksiklikte 500–1000 mg/gün

ESPEN 2023

Cu

Kollajen çapraz bağlanması, anjiyogenez

✓ Eksiklik doğrulanırsa 2–4 mg/gün elementer bakır replasman

B12 Vitamini/ Folat

Periferik sinir fonksiyonu, hücre döngüsü

✓ Metformin kullanan hastalarda B12 özellikle takip edilmeli

ADA 2024

Demir

Kollajen hidroksilaz kofaktörü

✓ Eksiklik doğrulanırsa tedavi et —

ESPEN 2023

⚠️ Rutin multivitamin replasmanı önerilmez — Hedefe yönelik eksiklik taraması ve tedavisi önerilir (ADA 2024 · ESPEN 2023)

Beslenme — Tıbbi Nutrisyon Tedavisi & ONS

Karbonhidrat & Genel Diyet Önerileri

- Düşük glisemik indeksli gıdalar öncelikli
- Karbonhidrat sayımı eğitimi
- Rafine şekerli gıda alımı kısıtlanmalı
- Lifli gıda alımı artırılmalı (bağırsak mikrobiyotası)

Oral Nutrisyon Desteği (ONS)

Endikasyon: Spontan alım yetersizse

Formül seçimi: Diyabete özgü (düşük GI, yüksek protein)

Miktar: 400–600 kcal/gün ek (ESPEN 2023)

Beslenme Basamak Yaklaşımı

1. Oral Diyet

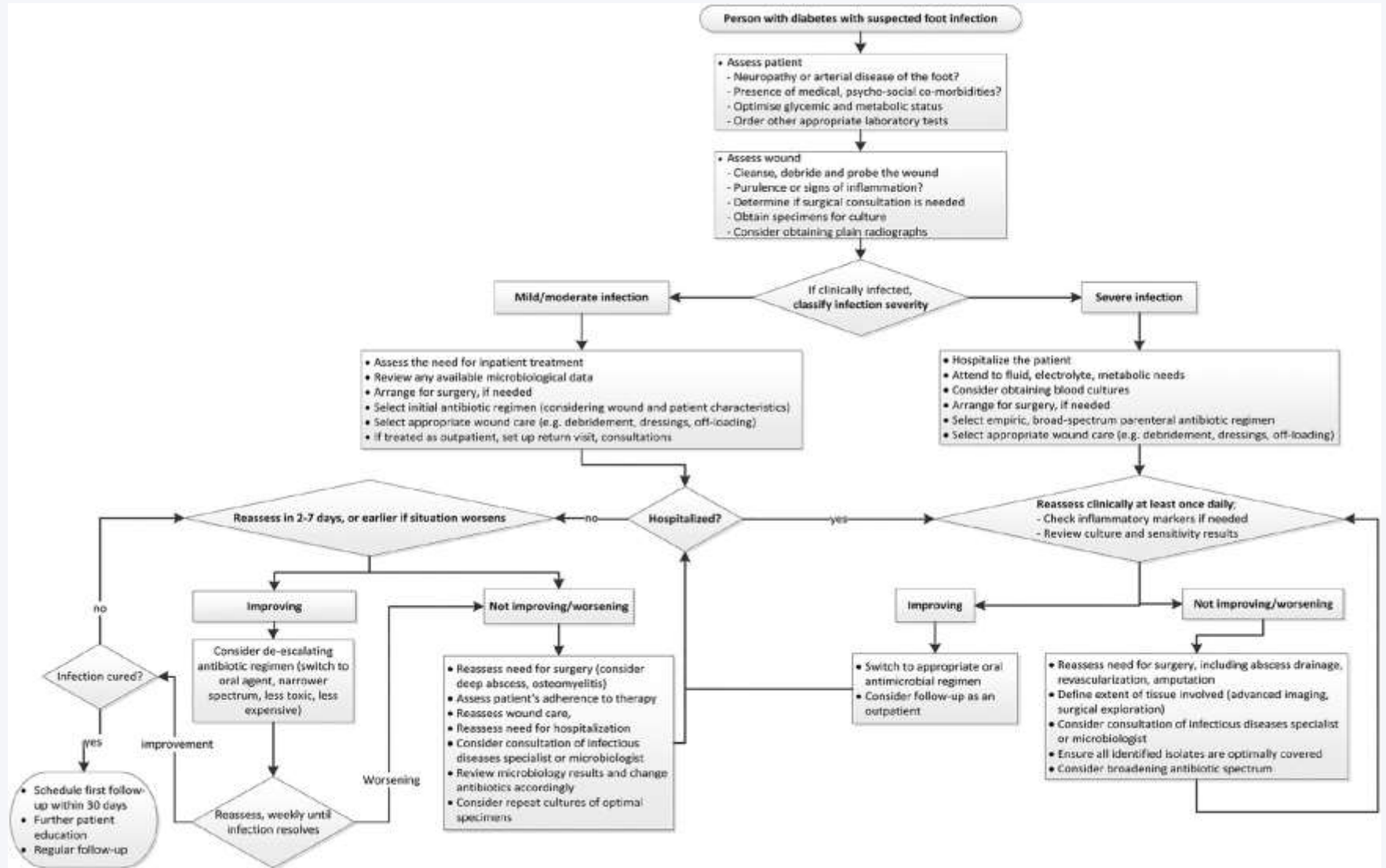

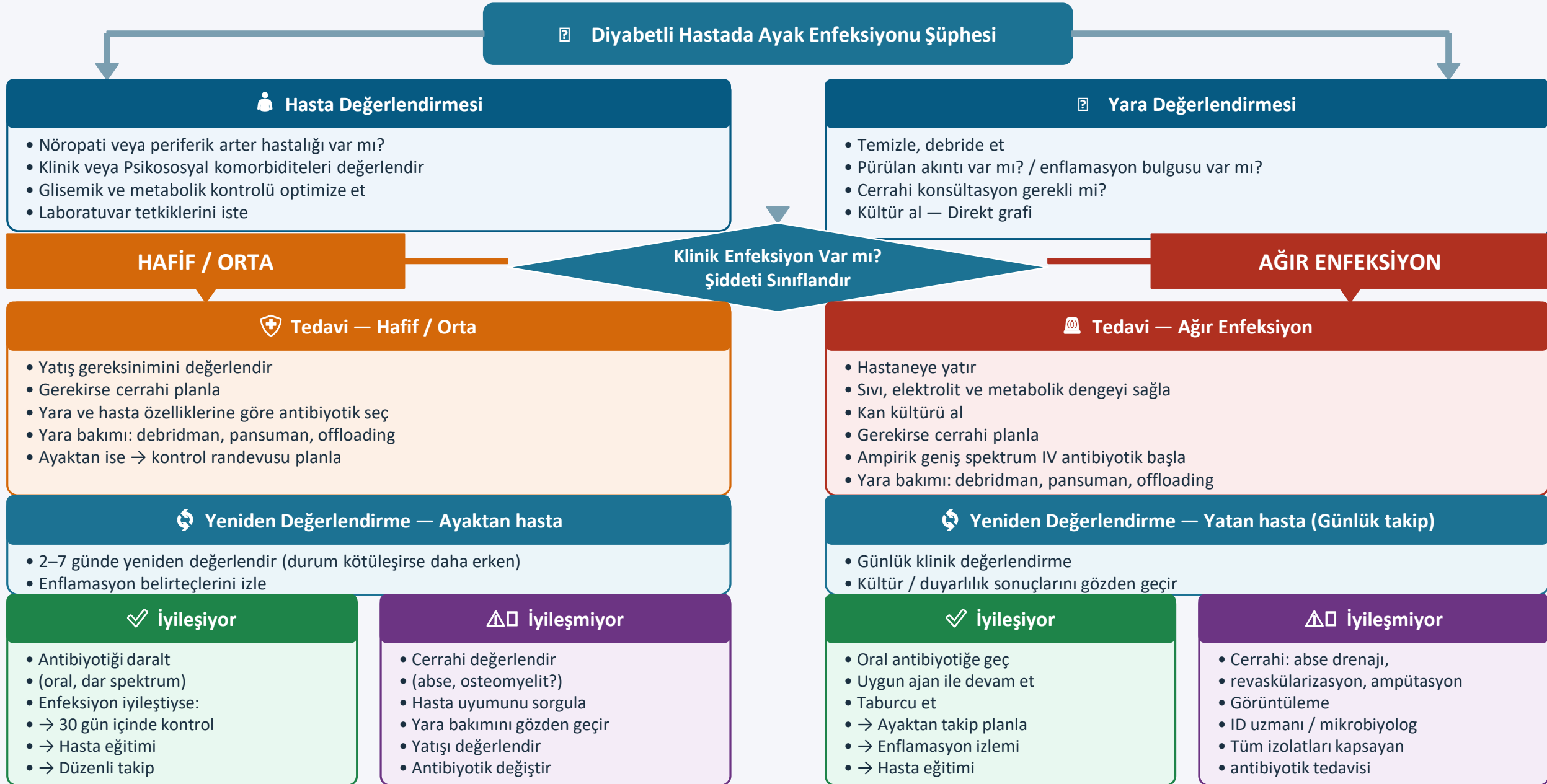
2. ONS Ekle

3. Parenteral (Son Seçenek)

Parenteral beslenme sırasında hiperglisemi yönetimi zorlaşır — insülin dozu yakından takip edilmelidir

Tanisa Araçlar ve Vasküler Değerlendirme

Lab

Laboratuvar

CRP, ESR, prokalsitonin (enfeksiyon ayırımı); tam kan sayımı; HbA1c; albumin; kreatinin

Grafi

Direkt Grafi

3 yönlü direkt grafi: ilk basamak görüntüleme. gaz, kemik erozyonu, yabancı cisim tespiti

MRG

Manyetik Rezonans Görüntüleme

Osteomyelit veya derin apse şüphesinde tercih. probe (+) ise MRG

Klt

Doku Kültürü

Antibiyotik başlamadan önce küretaj/biyopsi ile doku kültürü alın. Yüzeysel sürüntü kültürü güvenilir değil

Vasküler Değerlendirme (ABI)

NORMAL PERFÜZYON

ABI 0.9 – 1.3

Periferik arter hastalığı yok; yeterli perfüzyon

PERİFERİK ARTER HASTALIĞI

ABI < 0.9

PAH var; vasküler cerrahi konsültasyonu değerlendirin

MEDIAL KALSİFİKASYON / KRİTİK

TcPO2 <30 mm/Hg

Yanıtıcı ABI; parmak basıncı veya TcPO2 ile doğrula. TcPO2 <30 mmHg kritik iskemi

Yara Değerlendirilmesi Sınıflama Sistemleri: Kılavuz Önerileri

TEMD 2026:

ADA 2025/2026:

IWGDF/ IDSA 2023:

Meggitt-Wagner 1976 / 1981

KLİNİK KULLANIM

TEMD 2026

- 0 İntakt deri, yüksek riskli ayak
- 1 Yüzeysel ülser
- 2 Derin ülser, tendon/kapsül
- 3 Osteomyelit / abse
- 4 Lokalize gangren
- 5 Tüm ayağı kapsayan gangren

✓ Sadece derinlik

⚠ Vasküler durum ve nöropati yok

SINBAD

Ince et al. 2008

- S Site — Ülser lokalizasyonu
- I Ischaemia — İskemi varlığı
- N Neuropathy — Nöropati
- B Bacterial infection
- A Area — Yüzey alanı (< / > 1 cm²)
- D Depth — Derinlik

✓ Sayısal skor (0–6)

PEDIS IWGDF 2004

TEMD 2026 · IWGDF 2023

- P Perfüzyon — ABI ölçümü
- E Extent — Yara alanı (cm²)
- D Depth — Derinlik / doku kaybı
- I Infection — Lokal → Sistemik
- S Sensation — 10 g monofilaman

✓ 5 boyut, kapsamlı

⚠ Toplam sayısal skor üretmez

Wifi

SVS 2014

ADA 2026 ARTAN KULLANIM

ADA 2026

- W Wound — Yara derinliği / doku kaybı
- I Ischemia — ABI / TcPO₂
- fi foot Infection — IDSA/IWGDF derecesi

✓ Ampütasyon riskini öngörür, vasküler odaklı

Sınıflama sistemleri tek başına yeterli değildir — sınıflama rehberdir- kararı klinisyen verir

Yara Takibinde İzlem

1

Yara Boyutu ve Derinliği

Uzunluk x genişlik x derinlik (cm).

Cetvel, fotoğraf, dijital planimetri

2

Yara Dokusu

Granülasyon / fibrin / nekroz oranı (%).

Görsel skorlama, TIME prensibi

3

Kenar ve Çevre Doku

Undermining (cep oluşumu), maserasyon, epitelizasyon hızı.

Klinik inspeksiyon

4

Eksüda Miktar ve Özelliđi

Az / orta / çok;

seröz / serosanguinöz / pürülan.

Pansuman değerlendirilmesi

5

Enfeksiyon Bulguları

≥2 lokal inflamasyon bulgusu:

pürülan akıntı, eritem, ödem, ağrı/ hassasiyet, ısı artışı

Klinik kriterler + CRP/ESR/PCT

6

Kemik Prob Testi

Probe-to-bone (+): osteomyelit için yüksek özgüllük.

Pozitifse MRG ile doğrula.

Steril prob, MRG ile doğrulama

Yara Ölçüm Yöntemleri

Elips Formülü

Alan = En × Boy × 0.785
(pratik, hızlı)

Dijital Planimetri

Fotoğraflar üzerinden yazılım ile
(daha hassas)

Haftalık Fotoğraflama

Standart ışık, standart mesafe
Renkli ölçek ile (IWGDF önerisi)

Progresyon Değerlendirmesi

2 Hafta Kuralı (IWGDF 2023)

İlk 2 haftada %20–40 küçülme yok ise→
Tedavi protokolü tekrar gözden geçirilmelidir.

👉 Glisemik kontrol yeterli mi?

❓ Beslenme durumu değerlendirildi mi?

❓ Enfeksiyon varlığı ekarte edildi mi?

👉 **Pratik kural: Yeni hiperglisemi atağı olan DAÜ hastasında önce okült enfeksiyonu araştır!**

Yara Açılmasının Önlenmesi

Metabolik Risk Kontrolü

- HbA1c < %7 → yara gelişme riski %50 azalır (UKPDS)
- Kan basıncı < 130/80 mmHg → mikro/makrovasküler koruma
- LDL < 70 mg/dL → periferik arter hastalığı yavaşlar

Nöropati Yönetimi

- Koruyucu his kaybı → hasta eğitimi kritik
- Günlük ayak inspeksiyonu (ADA/TEMD)
- Terapötik ayakkabı değerlendirmesi (IWGDF tüm diyabetik)

Beslenme & Deri Bütünlüğü

- Protein yetersizliği → cilt fragilitesi ↑ → minör travmada yara açılması
- D vitamini replasmanı → cilt bütünlüğü, immünomodülasyon
- Yeterli hidrasyon → cilt turgor ve elastikiyeti

Dehisans ve Rekürrensi Önlemek

1

Basınç Yükünü Azaltma (Offloading)

Total Contact Cast (TCC): plantar ülserde altın standart. Hazır çıkarılamaz bot (IROB) alternatif. Günlük ayakkabı ile yürüme yasak.

IWGDF Öneri A | Bus et al., 2020

2

Terapötik Ayakkabı ve Ortez

Plantar basıncı belgelenmiş biçimde azaltan terapötik ayakkabı orta-yüksek riskli hastalarda reçete edilmeli. Ortez: basıncı en geniş alana dağıtır

IWGDF 2023 | Kadanali et al., 2024

3

Kallus Bakımı ve Debridman

Düzenli podiyatrik debridman kallus formasyonunu önler. Kallus altında gizli ülser sık görülür.

4

Hasta Eğitimi

Günlük ayak muayenesi, uygun ayakkabı seçimi, nöropati farkındalığı. Eğitim programları ülser rekürrensini anlamlı ölçüde azaltır.

5

Sigara Bırakma

Sigara periferik vasküler hastalığı hızlandırır, yara iyileşmesini bozar.

6

Vasküler Değerlendirme ve Takip

PAH varlığında vasküler cerrahi konsültasyonu. Revaskülarizasyon planı

Klinik Pratik Özet — Adım Adım Endokrinolojik Yaklaşım

Diyabetik Ayak Yarasında 5 Temel Adım

01

Değerlendir

- Yara sınıflaması
- Vasküler durum
- Enfeksiyon varlığı
- Nutrisyon taraması

02

Kontrol Et

- HbA1c
- İlaç düzenlemesi yap
- İnsülin tedavisini yönet

03

Destekle

- 30–35 kcal/kg/gün enerji
- 1.2–1.5 g/kg/gün protein
- Mikronütrient taraması
- Diyetisyen konsültasyonu

04

İzle

- Haftalık yara değerlendir
- CRP/ESR takibi
- Glisemik profil izlemi

05

Önle

- offloading
- Terapötik ayakkabı
- Hasta eğitimi
- Multidisipliner takip

Diyabetik Ayak Ülserleri ve İnfeksiyonlarının Tanısı, Tedavisi, Önlenmesi ve Rehabilitasyonu:Ulusal Uzlaşı Raporu

— Temel Mesajlardan biri

”Unutulmamalıdır ki; diyabetik ayak tedavisi multidisipliner bir yaklaşım ve iş birliği gerektirir.”

Ev Mesajları

5 Temel Mesaj — Endokrinoloji Perspektifi

1

Glisemik kontrol = en güçlü yara iyileştirici ilaç

HbA1c %1 ↓ → iyileşme 2-3 hafta hızlanır

2

Protein 1.2–1.5 g/kg/gün — yara kapanması için kollajen lazım

Standart diyabetin 2 katı · Ağır yarada 2.0 g/kg/gün'e çık

3

Haftalık takipte ilerleme yok → protokolü sorgula

Glisemi, beslenme, enfeksiyon, vasküler — gözden geçir

4

Aktif yarada SGLT2i keselim, vitamin + mikronutrient eksikliğini tarayalım

DKA riski + enfeksiyon ↑ · Hedefli mikronutrient desteği

5

Multidisipliner ekip olmadan tek başına başaramazsın

IWGDF: Ekip yaklaşımı = amputasyon riskinde %50-75 azalma

“Multidisipliner ekipler hastaya
'koordinasyon' değil 'katkı' sağlamaktadır.

*Birden fazla disiplin dahil olmasına rağmen, bu yaklaşım
entegre multidisipliner bakım anlamına gelmemektedir.*”

Ekip sayısı başarıyı garantilemez — ancak koordinasyon garantiler.

